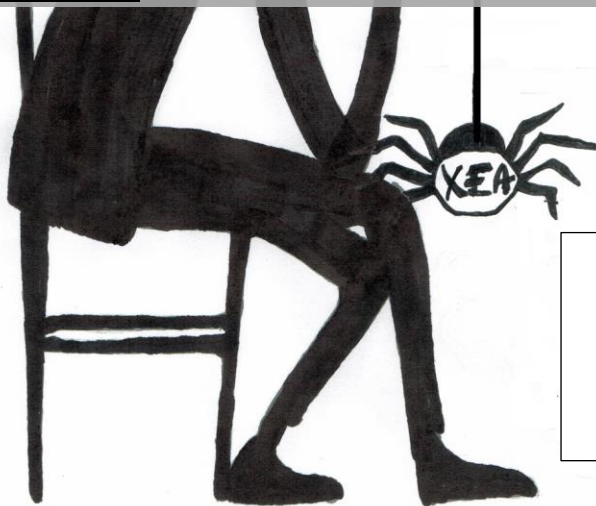

PARTISANS
BOHEMIS -
A. P. "SA
FERA
FEROTGE"

PENSAMENT CRÍTIC

GUIA SOBRE LES DUES PRIMERES
TROBADES DEL TALLER DE
PENSAMENT CRÍTIC SOBRE POLÍTICA

DOSSIER I DEL TALLER DE PENSAMENT CRÍTIC SOBRE POLÍTICA

Després de les dues primeres trobades, aquestes són les notes i transcripcions de la matèria que hem anat tocant. Aquí inclourem notes d'en Jaume, transcripcions del que es va parlar i els textos que el coordinador del Taller ha recomanat. També hi trobareu les recomanacions bibliogràfiques que en fa per a aquells que vulguin aprofundir en allò que hem tractat.

¿QUÈ ES LA POLÍTICA? – PRIMERA TROBADA 28/11/2014

Després d'una breu presentació, en Jaume inicia el taller...

1. Introducció al Taller:

Avui pretenc que iniciem un viatge junts. Un viatge en una mateixa nau. Un viatge en el que, partint de la costa comuna de la ignorància, ens endinsem, ajuntant esforços, pels procel·losos mars del tot, a la recerca d'eixes illes o d'eixos illots de coneixement, que ens permetin emmagatzemar a ses nostres bodegues mentals informació i formació dirigides a la construcció d'un concepte més complet, mai definitiu ni acabat, perquè el nostre viatge no te fi, si el coneixement verdader n'és l'objecte. Illes o illots que no ho són tant, doncs tot coneixement s'implica recíprocament en unió, tot i que sigui peninsular. De totes formes, explorarem aquestes parcel·les per a obtenir el nostre merescut botí.

En el nostre cas, és un viatge des de la pregunta ¿què és política?, amb el dubte que implica i representa, en direcció final cap al mateix dubte i cap a altra o d'altres dubtes, doncs aquesta fi és inevitable. Si bé el dubte d'arribada, després del viatge des de, i cap a, la mateixa pregunta, serà més ple de contingut, amb totes les aportacions que la nostre pesca ens ofereixi a canvi dels nostres comuns esforços. Seguirem dubtant, però aquest dubte serà diferent de l'inicial.

El dubte és el motor de la recerca en el filòsof, doncs representa un buit que li és necessari emplenar, sense els comodins de la religió, per a trobar el repòs incomplet, la quietud parcial de la petita certesa, camí al següent dubte al qual aquesta certesa ens condueix.

Us hi adverteixo que sereu vosaltres qui tingueu que confeccionar i desplegar les veles, quan la fortuna ens proporioni el vent de la inspiració, i remar fort quan aquesta ens manqui i deguem guanyar l'avenç amb el treball i l'esforç. Qui us parla només se'n farà càrrec del timó i d'entonar alguna melodia amb lletres pròpies i alienes. La resta us correspon a vosaltres. Anar més o menys lluny, tornar més o menys aprovisionats, dependrà d'aquesta tasca comuna. Així repartirem el botí que anem adquirint en els nostres abordatges, per a que tots arribem a disposar d'allò propi i d'allò aliè (que deixa de ser-ho), en germanor i comunió.

2. Entrant en matèria...

*“Què és?” és una pregunta socràtica sobre l'ésser d'una cosa. Una pregunta que ens trasllada a un passat de més de dos mil quatre cents anys (si no més lluny), i al preu de la mort que es va pagar per ella i que va abonar voluntàriament amb la seva vida el gran Sòcrates, qui no escrigué res i només afirmava que no sabia res. Els qui vulgueu abundar en la seva vida i la seva mort, que s'apropin als escrits exotèrics de Plató, el seu deixeble avantatjat: en especial sobre el judici a Sòcrates i el dels seus últims dies: “**Apologia de Sòcrates**” i el “**Teetet**”.*

Com he dit, el filòsof parteix del dubte per a trobar la quietud i l'alegria que proporcionen l'estat de saber (aquesta felicitat pròpia de l'ésser humà, que deia Aristòtil). Però no d'un saber qualsevol, sinó

d'un coneixement particular i distint. Distint del que proporcionen els sentits, la ciència, la religió, la poesia...

Els possibles estats davant el coneixement segons Plató:

Plató resumia els nostres possibles estats envers el conèixer en tres diferenciables situacions: la ignorància, la opinió o coneixement vulgar i el verdader coneixement o coneixement filosòfic. Vegem una somera descripció d'aquests tres estats:

La ignorància, és l'estat de buit, de no posseir a la nostre ment alguna cosa que podria existir, però que no es troba en nosaltres. El nostre pensament no pot escometre la reflexió sobre el que no hi és en ell, perquè cap dels seus sentits li ha proporcionat informació sobre la seva existència ni pot obtenir-la del que ja coneix.

En l'estat de "coneixement vulgar" o "opinió-doxa" com ho deia Plató, sí hi ha quelcom al nostre pensament, tot i que absent de sistematització o relació suficient amb coneixements complementaris. En aquest estat podem trobar-nos amb la veritat: matar està prohibit, la Terra és més o menys rodona i gira sobre sí mateixa i al voltant del Sol, el telèfon ens permet tenir converses amb persones distants i sentir-les quasi a l'instant; podem veure imatges a través de la televisió... Però difícilment serem capaços de respondre als "per què", a no ser que siguem científics experts en cada una de les matèries.

El nostre coneixement sobre gairebé totes les coses és necessàriament vulgar, ja que no podem abastar-lo tot. Sabem que es construeixen cases amb maons, bigues, ciment..., i és cert, però és una certesa diferent i menys completa que la que té un paleta, un aparellador o un arquitecte, que saben el mateix i moltes altres coses relacionades i més completes, sent capaços de contestar-nos molts més "per què". De tal manera esdevé amb l'astrònom, el físic, el biòleg, el jurista...dintre dels seus camps.

El verdader coneixement és sistemàtic i més complet. És el que tenen ben poques persones, sobre ben poques coses. Contesta a més "per què". S'hi troba en un cercle més ample, ple a vesar d'altres coneixements connectats, units sistemàticament, oferint-nos una visió comprensiva i dinàmica, viva, més enllà de la mera addició de sabers particulars vinculats a una resposta. En fa que aquesta visió esdevingui més completa i fonamentada.

El millor exemple que us hi puc posar, com a advocat, és el del Dret. Tots sabem que està prohibit matar a una persona, però un jurista podrà dir-nos que, en realitat, la norma jurídica que conté el nostre Codi penal només indica "El qui matés a un altre serà castigat amb la pena de..." També podrà dir-nos que matar a una persona només és il·lícit si es fa sense causa de justificació, car això és legalment admès. Ens podrà indicar què és una norma jurídica, quina és la seva estructura. Ens indicarà quina ha estat l'evolució històrica d'aquesta norma i de les normes jurídiques en general, de les discussions parlamentàries relatives a l'actual redacció, quina interpretació en fa la jurisprudència d'aquesta norma i quines altres en fa la doctrina científica... L'opinió vulgar es troba aïllada de tot això i manca de fonament suficient (en ocasions, de cap fonament); d'aquí el seu escàs valor científic i lògic en un mínim raonament vàlid.

El verdader coneixement, és el coneixement que aquí cerquem i el qual no en trobarem pas en la seva plenitud, doncs sempre demanarà de la trobada de més sabers connectats (tots ho estan, en últim termini i "ab initio"), en una successió sense límits abastables per a l'ésser humà. Tot plegat consisteix en minvar, fent més reduïda i suportable, la indefugible frustració de no saber. D'omplir el dubte i prendre-li tant de buit i incertesa com en siguem capaços d'assolir.

Això ens proposem, tot enfrontant-nos envers la idea i concepte de “política”, per tal de poder trobar resposta al més gran nombre de “per què” que en surtin o fem sortir.

Que adiem quant pensem i fem en relació a la política; el valor racional i moral d'allò que obrem en dependrà d'això.

3. “Política” com a paraula. La elegància.

En una primerenca reflexió al voltant de la pregunta que ens hi ocupa, trobem que “política” és un mot. És una entre tantes paraules que existeixen i fem servir, i que, com a tal, ha de contenir una actual inicial definició convinguda, si bé mai conclusa, que ens orienti i ens retrobi amb l'univers de significats, idees i conceptes. Cada mot pot ser un tresor o ximple escòria, segons obrem amb elegància, arbitriarietat o dèria. El filòsof i el poeta han de donar raó de l'elecció i del contingut, mitjançant els seus diferents llenguatges, científic o artístic. El rigor de la lògica respecte a la llibertat sense límits del sentiment més depurat i creatiu i creador. La poesia pretén assolir el que li està vedat a la lògica filosòfica/científica, arribant a un més enllà impossible sense aquest esperit creador. Ambdós són creadors. El filòsof descobreix, cobrint etapes, el poeta crea, navegant des de la intuïció fins a la intuïció, arribant més enllà, més lluny, als indrets impossibles, vedats al coneixement lògic. Es diferencia la poesia de la religió pel seu propòsit, més que no pas per altres raons. La bellesa, envers la veritat tramposa, sorgida de la fantasia, no autèntica i arbitrària. S'assemblen la poesia i la religió en que totes dues neixen de la necessitat, una per tal de cobrir-la d'estètica, l'altre per tal d'alimentar-la amb mentides pietoses, fetes a mida, sense mesura, mitjançant la fantasia més delirant i absurda, tapant forats ben foscos als quals temem treure-hi el cap tot sols i tan sols amb la raó, ja que aquesta pot col·locar-nos davant d'allò que no volem pas veure o no ens convé pas veure, tot i que sigui verdader, o precisament per això mateix. La religió és irracional i la poesia és el producte més refinat i extrem de la raó, deslligada de la lògica filosòfica-científica, deslliurada dels límits que aquesta imposa. Si la societat però, afamada de religió i supersticions, també de mena, esdevé un indret inhòspit, insofrible, pel filòsof-científic, és incompatible (la societat actual, diré sospirant), amb la poesia. Omplim de significats acumulatius i complementaris el mot “política” i que de la religió i la poesia se n'encarreguin els il·luminats i els lluminosos, car el seu propòsit resta fora del nostre, què és més concret.

Fem un incís.

Diu el següent Ortega y Gasset, respecte l'elegància:

*“El decir es una especie del hacer. ¿Qué es lo que hay que hacer al terminar la lectura de la historia de la filosofía? Se trata de evitar el capricho. El capricho es hacer cualquier cosa entre las muchas que se pueden hacer. A él se opone el acto y hábito de *elegir*, entre las muchas cosas que se pueden hacer, precisamente aquella que reclama ser hecha. A ese acto y hábito del recto elegir llamaban los latinos primero *eligentia* y luego *elegantia*. Es, tal vez, de este vocablo del que viene nuestra palabra *int-eligencia*. De todas suertes, *Elegancia* debía ser el nombre que diéramos a lo que torpemente llamamos *Ética*, ya que es ésta el arte de elegir la mejor conducta, la ciencia del quehacer. El hecho de que la voz *elegancia* sea una de las que más irritan hoy en el planeta es su mejor recomendación. Elegante es el hombre que ni hace ni dice cualquier cosa, sino que hace lo que hay que hacer y dice lo que hay que decir.”*

Siguem, doncs, elegants amb l'anomenar “política” alhora d'extreure el seu significat de partida, així com durant tot el viatge representat per les nostres trobades, en aquest o un altre indret.

4. De les nombroses i diferents intervencions que han sorgit entre els presents després d'aquesta etapa de presentació, es convé en alguns punts que han de collir-se: les idees d'ordre referit al de convivència en societat i la del poder a la que elles remetent. Això és el que hem trobat, tot just començant el viatge.

Deixant de banda, de moment, el que podem considerar “ordre de la convivència en societat”, ens ocuparem del poder i, des de la premissa de que aquest ha de ser ostentat amb legitimitat, és a dir: amb *Justícia*, fem-nos la pregunta següent, ja formulada des de temps immemorables: qui ha de legítimament ostentar el poder? una sola persona, vàries o totes?

A la resposta de que ha d'estar una sola persona qui ostenti el poder, s'oposen els presents en la seva majoria, en considerar que tots hem de prendre decisions sobre l'ús del poder i no deixar-les en exclusivitat a una persona, sigui tirà o monarca. Ha esdevingut un debat apassionat i encès.

Del resum d'intervencions se'n troba la necessitat de que aquesta organització de la convivència social sigui “justa” i el poder “legítim”. El coordinador del Taller contraria l'opinió de que el poder hagi de ser exercit per tots i, tot recolzant-se en els raonament de Plató a la seva República argumenta d'aquesta manera:

- *Si l'objecte és la justícia de l'anomenada organització, qui millor coneix el camí que ens dugui a aquesta Justícia és qui ha d'exercir el poder, com el capità d'un vaixell, que coneix bé el camí, el destí i els recursos per a assolir aquest, ha de manar a la tripulació, sense fer gaire cas a les pobres i infundades opinions. Qui més en sàpiga ha de manar. No la ingent massa d'ignorants. De la mateixa manera que els pares decideixen el que convé als immadurs i ignorants i inexperts fills, menors d'edat i innocents...*

Per què decidir entre tots com operar un tumor maligne si podem deixar que d'això se n'ocupi el cirurgià i que aquest decideixi el que ens convé, prescindint de la nostra profana i inconvenient i ignorant opinió?

En Jaume commina a millorar els arguments dels presents, tant a favor com en contra de que sigui el més savi qui ostenti el poder polític, en l'espai de temps que resti fins la propera trobada. També els hi demana que tinguin a bé de fer un petit resum sobre el succeït durant aquesta primera sessió i agraeix l'assistència i la bona voluntat i esforç dels presents.

RESUM DE LA 1a TROBADA:

Hem començat per considerar “política” com a una paraula que cal omplir de contingut suficient per a assolir sobre el concepte un veritable coneixement, ignorància enllà i tant lluny com sigui possible de l'opinió vulgar.

Hem debatut sobre el contingut i ens hi em trobat amb conceptes vinculats, com ara el de Justícia i el de Llibertat (l'anàlisi de les quals ha estat posposat) i un primer contingut en el concepte “política”: el d'organització de la convivència i el de “poder”, necessari per a l'establiment i imposició d'aquesta organització.

Ens hem proposat analitzar la legitimitat de les tres opcions clàssiques sobre l'ostentació del poder: una persona, vàries o totes. Comencem per l'opció de que el poder ha de ser ostentat i exercit per una sola persona i, després de l'exposició favorable d'aquesta tesi, a través dels arguments de Plató, s'ha esdevingut el debat i discussió, que s'interromp i posposa per la propera trobada, després de la lectura de la República, obra que conté els arguments en que es sosté la resposta de que el poder ha d'esser exercit pel millor i més savi.

QUÈ ÉS POLÍTICA? SEGONA TROBADA 12/12/2014

1. Reprenem el traçat sobre què és la política, tornant a la pregunta ¿qui o quins han d'exercir legítimament el PODER?

Us vaig convidar a que llegíssiu l'obra de Plató: REPÚBLICA. En ella hi trobem seriosos i profunds arguments, concrets, per a sostenir que ha d'exercir el poder el/els més savis o filòsofs.

Us faré una petita INTRODUCCIÓ a l'obra, amb el propòsit confés d'obrir-vos l'apetit per llegir-la

INTRODUCCIÓ A LA REPÚBLICA DE PLATÓ – RESUM INTRODUCTORI

A l'obra REPÚBLICA observem com Sòcrates (protagonista de l'obra) en tornar de contemplar unes festes al port d'Atenes és interpellat per Polemarc, el fill d'un amic, qui li demana que vagi a saludar al seu pare, Céfal. Junts es dirigeixen a casa de l'ancià i allà, després de saludar-lo, Sòcrates li pregunta per les conseqüències de la vellesa, els seus avantatges i desavantatges, ja que, en el millor dels casos, tots arribarem.

L'ancià Céfal contesta que, malgrat que tothom conta la seva vellesa com li toca, a ell li resulta grata, doncs l'allibera de les passions. Sòcrates atribueix la seva benigna apreciació de la senectut a la seva riquesa i a tot allò que aquesta li proporciona. Estant Céfal un home ric, Sòcrates desitja conèixer la utilitat de la riquesa, al que Céfal li contesta que a ell li ajuda a no deure res a ningú, és a dir, a ser just. I aquí trobem el concepte de Justícia, que serà el motiu central de tota l'obra.

Céfal marxa i deixa que els tertulians iniciïn la discussió sobre el concepte de Justícia. Cadascú dels participants representarà (com en altres obres de Plató), distintes perspectives, ideologies o postures doctrinals. Trasímac, un dels protagonistes, s'encarregarà de representar als temibles i racionalment forts arguments dels sofistes, corrent filosòfica que negava l'existència de veritats absolutes (car tot és igualment vertader o igualment fals), per la qual cosa es dedicaven a l'argumentació retòrica, fen-la el centre dels seus estudis i activitat docent.

L'oposició de Sòcrates a totes les propostes de definició de la Justícia irriuen a Trasímac, qui intervé enfurismat, retraient a aquest que combati totes les postures sense proposar-ne cap, i el commina a que proposi ell una definició millor que totes les escoltades fins aleshores. Glaucó, reprenent l'argumentació de Trasímac, finalment convenç a Sòcrates per a que ofereixi la seva opinió al respecte.

Sòcrates accepta, però proposa assenyalar el seu concepte no sobre persones sinó sobre la societat en conjunt, sobre la República o l'Estat. Les necessitats ens serviran de base, doncs és el primer que cal satisfer en una ciutat...

Aquí us deixo amb l'obra, així com amb les qüestions i problemes que en planteja... De vosaltres depèn aprofundir en ella per tal d'extreure els seus no pas pocs fruits.

El professor en deixa una còpia de la seva introducció, per tal que aquesta sigui difosa entre els assistents, ja que no ha estat llegida l'obra República de Plató. Resta recomanat el seu estudi, així com l'ampliació del debat al voltant dels arguments. D'aquesta manera pot continuar-se amb l'anàlisi d'una altre resposta: el legítim és que el poder ragui en tots, per tal de que aquest esdevingui legítim.

2. Ara fem un gran salt, des de GRÈCIA, passant per l'imperi ROMÀ i deixant de banda aquests quasi mil anys de més o menys fosca EDAT MITJANA per tal de situar-nos-hi en el RENAIXEMENT: la tornada als clàssics grecs.

Deslliurat, no pas sense víctimes mortals, el pensament de les cadenes de la religió imperant, del sotmetiment absolut a les inqüestionables VERITATS REVELADES, fonamentades en la FE, sense que pugui oposar-s'hi a aquesta la RAÓ de les raons, s'enceta el radical canvi en el PENSAR: BACON/COPÈRNIC i després GALILEU. Després DESCARTES...

La realitat empíricament observada i percebuda pels sentits contradiu amb tossudesament les veritats rebel·lades imposades mitjançant una fe exigida.

La revolució del pensament mena a una inversió del procediment: mentre que les religions imposen un forçat acord de la realitat amb les inqüestionables veritats "absolutes" provinents dels texts sagrats, les intel·ligències de les persones més ben dotades de raó, ens indueixen a bastir les veritats tot conciliant-les amb la realitat percebuda pels sentits.

Aquests canvis duen la nova època anomenada RENAIXEMENT i els seus nous postulats. Un d'ells, és el que conté el concepte de DIGNITAT, representat pel "DISCORSO" de PICO, posteriorment titulat "DISCURS SOBRE LA DIGNITAT DE L'HOME", del qual us hi ofereixo el següent extracte:

"A la fi, l'excel·lent artífex va decidir que aquell a qui no podia donar-se res com a propi participés en tot allò que havia estat particular dels altres éssers. Així doncs, va acollir l'home, una obra de forma indistinta, i, després de posar-lo al bell mig del món, li va parlar així: No t'hem donat ni un lloc determinat ni una figura pròpia, ni cap do peculiar, oh Adam, per tal que el lloc, la figura i els dons que t'abellen a tu mateix els tinguis i els posseeixis segons el teu desig i el teu judici. La natura dels altres éssers és limitada dins les lleis que hem prescrit. Tu, no limitat per cap restricció, definiràs la teva segons el teu albir, en mans del qual t'he posat. T'he posat enmig del món perquè des d'aquí poguessis contemplar al teu voltant allò que el món conté. No t'hem fet ni celestial ni terrenal, ni mortal ni immortal, per tal que, gaudint de la llibertat i de l'honor de modelar-te i afaçonar-te tu mateix, t'afaiçonis en la forma que prefereixis. Podràs degenerar en els éssers inferiors, que són les bèsties; podràs regenerar-te, si així et plau, en els éssers superiors, que són divins".

Com veieu, la DIGNITAT, entesa com a capacitat d'autodeterminació, mitjançant l'ús de la LLIBERTAT ("dignitat" equival a AUTONOMIA, diria KANT), és la qualitat imprescindible per a menar una vida "pròpia", fruit de nostres decisions lliures.

Tot plegat ens duu cap a la següent alternativa: o som lliures i autors de les nostres vides mitjançant les nostres decisions, o som esclaus, obediets al mandat aliè, propietaris de les nostres vides i decisions: O MANEM (i posseïm DIGNITAT), O SOM MANATS (i manquem de DIGNITAT).

Conseqüència de tot plegat esdevé el fet de que tan sols nosaltres estiguem legitimats per a exercir el PODER si és que volem menar una vida DIGNA.

En aquest moment, el professor recorre a l'exemple que li proporciona l'aplec de persones presents:

Si haguéssim d'auto-determinar-nos, sense obeir a ningú, més que a nosaltres mateixos, què hauríem de fer? Si ningú no pogués pas manar sobre altri... com establir regles de conducta per tal d'organitzar la nostra convivència, la dels qui aquí ens hi trobem?

Efectivament, la única solució és la d'arribar a un ACORD, a un CONSENS (DE CONSENTIMENT), sobre els regles que esdevindran les "generals del joc", a les quals ens hi sotmetrem, mitjançant el CONSENTIMENT, per ser NOSTRES, perquè provenen de la nostra VOLUNTAT.

Això mateix, és el que reflecteixen en les seves obres els autors anomenats CONTRACTUALISTES. Destaquen HOBBS, LOCKE i ROUSSEAU; en les seves respectives obres: "LEVIATHAN", "ASSAIG SOBRE EL GOVERN CIVIL" i el "CONTRACTE SOCIAL". En aquestes obres, per l'establiment del poder polític, respectant el concepte de DIGNITAT i la realitat de que tots som lliures i iguals, es parteix de la necessitat de CONSENTIMENT per part dels governats. Evidentment, es tracta d'una tesi oposada frontalment a la de PLATÓ, a qui tant se li en fot el consentiment del governat, car la seva obligació és la d'obeir al més savi, que ens conduirà a la Justícia en la millor convivència social.

Un nou punt de vista, el CONTRACTUALISME, que bé val la nostra reflexió, doncs d'ella en deriva la nostra actual situació política a Occident.

- **Bibliografia recomanada pel coordinador del Taller:**

En Jaume recomana la lectura dels següents textos, tant pel que fa a l'anàlisi del que ha estat debatut a les dues trobades, com pel contingut de les següents:

- República. (Plató)
  - Diàlegs: Apologia de Sòcrates. Teetet. (Plató)
  - Lletra a Meneceu. (Epicur)
  - Discurs sobre la dignitat de l'home. (Pico della Mirandola)
  - Segon assaig sobre el govern civil (John Locke).
  - La llibertat de la voluntat (Arthur Schopenhauer)
  - Constitució espanyola de 1978.
- PROPERA TROBADA: 31 de GENER de 2015
  - Per a dubtes, suggerències i demès: Partisansbohemis@gmail.com

i

ⁱ Podeu copiar, fotocopiar i distribuir a plaer el present document (a condició de que prèviament el llegiu).
©Edicions Bohèmies (Ateneu Popular "Sa Fera Ferotge" de Blanes – C/ Mas Enlaire nº 3) – *Sapere Aude!!*

**TALLER
DE PENSAMENT
CRÍTIC**

**3ª Trobada
del Taller
de Pensament
Crític sobre
política**

amb el guiatge de
Jaume Nadal Corbalan

**Dissabte 31 de gener a les 17:30h
a l'Ateneu Popular Sa Fera Ferotge**

